

Westermarkt 2-V
1016 DK Amsterdam
Tel. 020-6381792

Amsterdam, juli 2008

Tweede Kamer der Staten-Generaal
t.a.v. de leden van de vaste commissie voor OCW
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Betreft: Publicatie “De school bestuur”

Geacht lid van de commissie,

Op 8 juli j.l. heeft het SCP haar overzicht “De school bestuur” gepubliceerd. Graag wil het LAKS u haar algemene reactie op de constatering meegeven, en daarnaast een aantal aanvullende opmerken en voorstellen doen.

Het LAKS is blij met komst van “De school bestuur” en de gave van inzicht die het met zich mee brengt. Er worden belangrijke constatering gedaan en dat een meerderheid van de besturen “sturen op afstand” preferereert is voor het LAKS dan ook bevredigend. Aan de andere kant ontbreken bijvoorbeeld aspecten op het gebied van communicatie en verantwoording richting het eigen onderwijsveld nog te veel.

Ideëel schooleigendom

Dat op de vraag: “wie is de morele eigenaar van een school” geen eenduidig antwoord gegeven is, lag volledig in de lijn der verwachting; het juiste antwoord ontbrak! Als er een potentieel eigenaar van de school totaal niet aan bod komt in dit stuk is het wel de leerling. Naar onze mening zou de leerling juist centraal moeten staan in het hele vraagstuk omtrent het eigenaarschap van de school en de autonomie van het bestuur. De leerling is namelijk eigenaar van de school. Is het daarom niet beter voor de kwaliteit van het onderwijs dat een bestuur zich laat leiden door de mening en ervaring van leerlingen dan door die van de samenleving? Ja, het onderwijs is immers primair bedoeld om leerlingen een goede basis en voorbereiding op de maatschappij en de arbeidsmarkt te geven en niet om ouders noch de omgeving te dienen.

Bestuursfusiebeleid

Zoals weergegeven in de bevindingen en ook naar eigen verwachting brengt de toenemende autonomie extra werk met zich mee. Voor grotere betaalde besturen is dit te overzien en zelfs eigen wens. Echter voor de eenpitter is dit al snel te veel en onbegrijpbaar; bestuursfusies bieden uitkomst. Het LAKS is van mening dat de fusies van eenpitters in verenigingsvorm door de overheid gestimuleerd moeten blijven worden gezien hier de democratische legitimiteit beter gewaarborgd blijft. Naast ouders zullen ook leerlingen aan het woord gelaten moeten worden zodat er geen democratisch gat dreigt te ontstaan. Voorts, buiten het democratische component, willen we opmerken dat deze fusies niet mogen leiden tot belemmering in de bereikbaarheid van en de vergroting van de afstand tot het bestuur.

De betrekking van een maatschappelijk probleem in governance

Het LAKS begrijpt de afwachtende houding van sommige schoolbesturen tegenover de betrekking van maatschappelijke problemen in het onderwijs en het feit dat ze dit liever op schoolleidingen willen afschuiven. De constatering dat men moet gaan oppassen dat de primaire taak van onderwijsinstellingen wordt verdrukt voor een maatschappelijke is volgens het LAKS dan ook zorgelijk. Het kroonvoorbeeld in deze situatie is de maatschappelijke stage, waar minimaal 72 uur kennisoverdracht wordt ingeleverd voor 72 uur frituurlucht of, in een relatief gunstige situatie, maatschappelijke betrokkenheid. Het LAKS is daarom van mening dat dit een halt moet worden toegevoerd. Niet vanuit de besturen maar door middel van scherpe kaders vanuit het OC&W. Hierdoor blijft er meer onderwijstijd over voor daadwerkelijke kennisoverdracht en zal de verdrinking van de primaire taak onmogelijk worden.

Of maatschappelijke problemen op bestuursniveau aan te pakken zijn is een tweede. Alhoewel 'meerpitters' vaak regionaal gebonden zijn dekken ze bijna nooit een geheel gebied. Daarbij komt dat de afstand tussen besturen en de maatschappij voelbaar binnen de schoolinstellingen als zeer groot wordt ervaren. Daarom zou volgens het LAKS de aanpak van een maatschappelijk probleem buiten de autonomie van een bestuur moeten liggen maar juist in gemeentelijke dan wel provinciale overlegorganen waarin de schoolbesturen zitting nemen. Dat zal resulteren in een grotere dekking en een efficiëntere aanpak van het probleem.

Is meer "autonomie voor bestuur" wenselijk?

Op de bovenstaande vraag wordt in "De school bestuurd" geen concreet antwoord gegeven. Hoewel er pluspunten worden genoemd geven schoolbesturen vooral aan knelpunten te zien bij de dreigende nog verdere uitbereiding van deze vorm van autonomie. Zo wordt aangegeven dat onder andere de angst voor een overmaat aan bureaucratie en papierwerk leeft onder de schoolbesturen.

De geschikte hoeveelheid autonomie voor besturen nadert de balans aldus het LAKS. Over de financiële vrijheid van besturen is het LAKS positief, het geeft het bestuur meer weerstand om financiële tegenslagen op te kunnen vangen. Het moet echter niet zo zijn dat ook op het vlak van onderwijstijd en andere kwalitatieve thema's de besturen meer zeggenschap krijgen. Want in dat geval zou het kwaliteitsniveau tussen scholen ernstig kunnen gaan fluctueren en kan het onderwijsveld verstrooid raken.

Volledige driedimensionale verantwoording

Bij de aandacht voor communicatie- en verantwoordingslijnen werden de horizontale lijnen genoemd alsmede de verticale. Het LAKS is overwegend positief over deze lijnen en wil deze dan ook behouden, maar dit geheel geïntegreerd in het systeem van *volledige driedimensionale verantwoording* zou ideaal zijn. In dit systeem zitten naast de gebruikelijke lijnen ook dieptelijnen benevens een verbrede horizontale ten opzichte van het huidige model. Die dieptelijn of de derde dimensie van het model staat voor visitatie bij andere besturen, voortvloeiend zelfreflectie; hierdoor kunnen kinderziektes en andere oneffenheden voorkomen worden bij de invoer van progressieve innovatie die elders op de dieptelijn al is uitgevoerd.

De verbrede horizontale lijn staat voor verantwoording tegenover het eigen veld maar met een bredere groep *stakeholders* dan dat de huidige opvatting van het begrip omvat. Binnen deze groep valt zowel de gemeente alsmede de schoolse geledingen met de leerling centraal. Heden wordt de kracht van de leerling als *countervailing power* onderschat en onderbenut. Door deze extra lijnen te versterken voorkomt men 'brandjes blussen' en kunnen onvolkomenheden voortijdig worden aangepakt doordat meerdere perspectieven voor handen zijn.

Tot slot zouden wij willen vragen of u er actief op zou willen toezien dat verplichte controle binnen alle bestuursvormen voldoende verankerd is. In de huidige situatie is dit bijvoorbeeld in stichtingsverband nog onvoldoende en laat de wensen over. Het mag nimmer zo zijn dat besturen opereren zonder het veld te horen of zich daar tegen over te verantwoorden!

Met vriendelijke groet,

Joris Sartorius
Penningmeester LAKS
0629129203

Emiel Willms
Algemeen bestuurslid LAKS
0615960102